

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. črk. rač. 11.197. Telefon 3112

Naš nacionalizem

V povojni dobi se je začel tudi pri nas razvijati nacionalizem, o katerem se mnogo govori in piše. Kljub temu pa je še mnogo ljudi in tudi v naših vrstah jih imamo, ki nimajo povsem jasnih pojmov o nacionalizmu. Ako hočemo podati prav kratko definicijo besede nacionalizem, tedaj nam zadostuje reči: nacionalizem je politično prepričanje, ki priznava izključno le pomenljivost in potrebo lastnega naroda. Seveda je to zgolj pomen besede same, odraža pa se nacionalizem edino v nacionalnem delu, to je v delu, ki dviga pomenljivost naroda in ki ustreza njegovim potrebam.

Kdorkoli hoče propagirati nacionalno mišljenje med narodom, predvsem pa med preprostim ljudstvom, se mora zavedati dejstva, da se navdušuje naš preprosti človek le za dejanja, a nikoli ne za besede. Nikako prazno teoretiziranje ne bo pridobilo našega kmeta, pač pa ga bo privabilo konkretno in praktično delo, od katerega si bo obetal posrednih ali neposrednih koristi. Ne more biti tedaj vse eno, ali hočemo širiti nacionalno mišljenje in zavest med narodom le z besedami, to je teoretiziranjem, ali se poslužimo konkretnega in praktičnega dela, upoštevajoč pri tem narodove potrebe in težnje.

Mnogo poizkusov se je izvršilo in iz dneva v dan postaja aktualnejše vprašanje, kako bi bilo mogoče povsem utrditi med narodom pravo jugoslovansko zavest in pravi nacionalizem. Pri reševanju tega vprašanja je imelo in bo tudi v bodoče imelo učiteljstvo glavno nalogo. In če hočemo to nalogo, ki nam jo država daje, ki nam jo narod prepušča, pravilno in vestno izvršiti, moramo biti povsem na jasnem, katera pot je za dosego končnega cilja v tem pogledu prava. — Mi smo si jo že začrtali!

Ali je pravi nacionalist tisti, ki se neprestano trka po prsih in kriči: »Jaz sem nacionalist!« Ali je morda že zadostil svoji nacionalni dolžnosti oni, ki je član dveh ali treh nacionalnih organizacij? Ne moremo trditi, da bi taki ljudje ne imeli v sebi nacionalnega čuta, pač pa za lahkoto poudarjamo, da za učitelja ne zadostuje. Učiteljski stan in učiteljska organizacija pozna le pravi konstruktivni nacionalizem v delu za narod in državo.

Našem narodu je danes bolj nego kdaj koli potrebna gospodarska vzgoja, potrebne so mu tudi gospodarske ustanove, ki mu bodo mogle vsaj deloma lajšati težke skrbi za obstanek. Svetovna kriza je z vsjo svojo težo pritisnila na naš kmetijski stan, na našega delavca in preprostega človeka. Podedelje tarej ogromne skrbi in boj za obstanek ni lahak — in kdo bo tedaj dosegel uspehe v nacionalnem pogledu pri tem malem človeku? Kdo bo mogel pri njem razširjati kakršnekoli duhovne dobrine? Gotovo le oni, ki bo imel razumevanje za njegove težnje in gospodarske potrebe.

Učiteljstvo si je s kmetiskim in gospodarskim nadaljevalnim šolstvom že močno utrdilo položaje v tem pogledu. Sledijo zadruge, gospodarska društva in ustanove, a predvsem organizacija prodaje pridelkov. Vsi se dobro zavedamo, da ima vsak kraj svoje posebne in zaradi tega tudi svoje potrebe. Nemogoče je torej v splošnem določati, pri kateri panogi gospodarstva je učiteljeva pomoč, odnosno sodelovanje potrebno, ugotavljamo le, da smo uvideli nujno potrebo učiteljskega sodelovanja na gospodarskem polju, ker le s takim delom si lahko pridobi toliko zaupanja, da bo z uspehom vršilo svoje nacionalno poslanstvo. Zavedati se moramo prav vsi, da so ravno trdni in močni gospodarski temelji najboljša podlaga za vzgojo prave nacionalne zavesti med najširšimi plastmi našega naroda.

Poglejmo nekoliko nazaj! Ali nismo ravno v tem pogledu največ grešili? Ali nismo šli med narod le kot pridigarji, porabili mnogo besed in pokazali malo dejanj? Imeli smo v učiteljskem stanu ljudi, ki so že pred leti spoznali pravo načelo, da je uspeh vsega kulturnega delovanja na deželi odvisen predvsem od prave, to je gospodarsko močno fundirane osnove. Tudi danes imamo med učitelstvom posameznike, ki se dobro zavedajo omenjenega načela, le žal, da je še premalo takih delavcev.

Naša sekcija je uvidela, da je mogoče z uspehom propagirati med narodom le pravi, to je konstruktivni nacionalizem. Zaradi tega zastopa naše vodstvo mišljenje, da naj vsak učitelj dokaže s svojim delom, da pozna narodove težnje in da so mu znane vse potrebe ljudstva in zato ve, kje zasaditi lopato, kje orati ledino in kje sejati kleno zrno. Ko spozna preprosti človek, da je našel v učitelju zvestega sodelavca in pomočnika pri onih problemih, ki ga najbolj tarejo, mu bo zaupal v vsakem pogledu. Učitelj bo imel potem med narodom najhvalejnejše in najvnetejše sodelavce pri izvenšolskem delu.

Ta pot med narod ni lahka in dolga je, a vodi do sigurnega uspeha. Do tega prepričanja je prišlo vodstvo naše sekcije in bo v bodoče delovalo le v tej smeri, ker je prepri-

čano, da bo učiteljstvo pridobilo vse naše ljudstvo za pravo nacionalno čuvstvanje le s pravim konstruktivnim nacionalizmom.

Naš nacionalizem je torej grajen na močnih in neomajanih temeljih in je zaradi tega nesporen. Ne zadostuje nam samo spontano nacionalno navdušenje, ki je le momentano in nima zadostne potrjanje sile, naš nacionalizem obstoja marveč iz pozitivnega in ustvarjajočega dela med narodom. To delo sloni na res pravih potrebah in interesih naroda in države, ker smo delo, preden smo se ga lotili, tudi temeljito preštudirali in premotili.

Ni naš namen ustvarjati kjerkoli mišljenja, da smo edino mi nacionalni. Ne — učiteljstvo ni in tudi v bodoče ne bo nikoli jemalo nacionalizma v zakup, in ga tudi drugim ne bo odrekalo. Eno pa hočemo s tem poudariti, da taki, ki imajo nacionalizem le na jeziku, nikakor niso upravičeni komurkoli podtikati anacionalnost. Zato tudi mi brezkompromisno odklanjamo ljudi, ki se dičijo z nacionalnostjo, katera ne bazira na najširših etičnih temeljih. Nacionalno delo, ki mu je osnova nesporna poštenost, konstruktivno delo, ki vzgaja narod in gradi močne temelje naši narodni državi, le tako delo je najlepše zrcalo pravega konstruktivnega nacionalizma. In ako se najdejo ljudje, ki osporavajo nacionalno linijo naše stanovske organizacije, je to le pomilovanja vredno, a poleg tega je pa žalostno tudi dejstvo, da najdejo taki ljudje razumevanje in zaščito, dasi obstoja vse njihovo nacionalno delo v tem, da pazijo na vsako besedo svojih sotočarjev, jo po svoje preobračajo in tolmačijo in nosijo te besede na »pristojno mesto«.

Nastane vprašanje, kje bodo uspehi? Resno in stvarno delo je vedno in povsod privlelo do pozitivnih uspehov. — Same besede,

predvsem take, ki so dobro govorjene, dove-dejo sicer včasih do spontanega navdušenja, a to navdušenje je le kratkotrajno in mine kaj kmalu. Naše ljudstvo je navajeno raznih obljub še iz onih časov, ko so rastle pri nas stranke kot gobe po dežju. Danes so potrebna samo dejanja in le z dejanji, ki so v korist naroda in države bomo pridobili narod. In to nam daje pogum, da smelo trdimo, da je naša organizacija, ki daje v tem pravcu navodila učiteljstvu za delo med narodom, na pravi poti.

Naša sekcija pa se ni zadovoljila le z nacionalnim delom v naši državi, marveč je predlagala, naj se izvede tudi ustanovitev zveze med našim učiteljskim udruženjem in učiteljskimi udruženji ostalih slovanskih držav. Ta zveza, ki jo bodo tvorile učiteljske lige, se mora izvesti v strogo državno nacionalni smeri. Učiteljska organizacija se dobro zaveda, da je ravno propaganda za naša nacionalna stremeljenja izven naše države nujno potrebna; potrebna je tudi v bratskih slovanskih državah, in ravno v tem pogledu bo moglo učiteljstvo z izvedbo tega sklepa mnogo koristiti naši nacionalni državi v inozemstvu, kjer je mnogo sovražnikov, ki rovarijo in uporabljajo vse sile, da škodujejo naši državi. Učiteljstvo bo poleg že obstoječih lig s svojimi ligami lahko mnogo pripomoglo za pobijanje sovražne in za našo državo škodljive propagande.

Ako premotimo vse nacionalno delo, ki ga vodi naše udruženje, a pri nas naša sekcija, tedaj smemo z gotovostjo trditi, da nacionalizem učiteljstva ne obstoja iz besed in momentanih navdušenj, marveč je njega jedro v konstruktivnem nacionalnem delu za narod in državo. —ž.

Brezposelno učiteljstvo

(Iz Narodne Odbrane.)

Tritisoč mladih učiteljev je brez namestitve. Tritisoč mladih izobraženih in izšolanih ljudi teka od enega do drugega in prosi za svoje življenjske pravice. Po tri do štiri leta trkajo na vrata, upogibajo hrbtenice in prosijo kruha.

Gospod prosvetni minister je uknil v tekočem šolskem letu prvi letnik ženskih in moških učiteljskih šol. Da je bila ta namera zelo potrebna, dokazuje slab odziv za vpis v prvi letnik moških učiteljskih v onih krajih, kjer so imeli dovoljenje, da jih otvorijo. Veliko število brezposelnih učiteljskih abiturientov je slaba nada za bodočnost absolviranih učiteljskihnikov in odvrača mladino od učiteljskega poklica. Polagoma uvidevajo, da je zavrnjen ves denar, ki je uporabljen za to učenje, ker v današnjih razmerah imajo absolventi učiteljskih šol edino možnost zaposlitve v učiteljskih vrstah. Vsi drugi poklici se spopolnjujejo z naraščanjem, ki prihaja v zelo velikem številu iz ostalih strokovnih in srednjih šol.

Odlok prosvetnega ministra nima zveze z današnje brezposelno mladino in to iz razloga, ker ji ne nudi kruha, in ker je danes vsako pripovedovanje o hiperprodukciji učitelstva neutemeljeno. Ta odlok prosvetnega ministra je dobro premišljen in preračunan za bodočnost — ta odlok je morda prvi v naši personalni politiki — ki se briga za bodočnost, in ni regulativna mera za začasno brezposelno učiteljsko mladino.

Pregled našega šolstva kaže sliko propadanja naše narodne šole radi pomanjkanja učitelstva.

Za naše razmere je število osnovnih šol brez učiteljstva preveliko. Po 100 do 200 učencev je v enem razredu. Tam, kjer bi bili potrebni trije, je zaposlen le po eden učitelj. Ako upoštevamo, da je tak položaj tudi v obsejnim šolstvu, vidimo, da so ogroženi tudi naši nacionalni interesi. Posledice tega stanja so neizbežne, in nam preti nevarnost propada našega osnovnega šolstva radi pomanjkanja učitelstva.

Danes imamo okoli 3000 brezposelnih učiteljev. To število je naraslo v zadnjih štirih letih, ko so pričeli omejevat nastavitve novega učiteljstva tako, da so v pre-

teklem letu povsem prenehale nove namestitve — a medtem so učiteljska dajala naraščaj v nezmanjšani meri. To omejevanje novih namestitev je posledica splošnega varčevanja v državnem gospodarstvu. Nesporno je, da je gospodarska kriza morala zadeti tudi našo prosvetno politiko, dasi je to najžalostnejše za mlado državo, ki ima edino sredstvo za vzgojo pravih državljanov — narodno šolo. Edino ona more s sigurnostjo računati s pravilno usmerjenim poukom, da pretvori mladi naraščaj v državotvoren element, prežet z nacionalno zavestjo. Ta zavest bi morala odstranjevati od naše prosvetne politike vsa zla gospodarske krize — pa če bi bilo treba zato doprinesiti še tolike žrtve.

Danes ni mogoče prisiliti siromašne občine, da gradijo nove šole, kjer to ne zahteva najnujnejša potreba. Vemo, da ni mogoče dati osnovnemu šolstvu ona sredstva, ki bi bila potrebna za njega spopolnitev in napredek.

V enem moramo biti edini in to je, da ne smemo dovoliti, da bi propadlo to, kar je že bilo ustvarjeno na polju prosvetne politike — ne smemo dovoliti, da propade naša narodna šola.

Tri tisoč mladih učiteljev je brez dela. In če je moralna dolžnost države dati temu velikemu številu kruh in zaposlitev na prosvetnem polju, za kar so usposobljeni, ni še s tem storjeno vse. Tu je 100.000 naših otrok, — ki trpijo pomanjkanje duševne hrane — stotisoč mladega naraščaja, ki je prepuščen raznim vplivom sveta — brez šole in pouka. Ta naraščaj bo prevzel v teku nekaj let državljske dolžnosti na gospodarskem, kulturnem in drugih poljih.

Tri tisoč mladih brezposelnih učiteljskih oseb je žalostno dejstvo, ampak za državo to ne bi bilo prvo vprašanje, ki ga je treba rešiti, ako ne bi bila z njim v zvezi bodočnost mladega naraščaja. Srce nas boli, ko gledamo to mlado inteligenco zaposleno kot slugo, služkinje itd., a potrebno bi bilo, da se ti ljudje vrnejo njihovu poklicu, ne samo iz družabnih in etičnih razlogov, nego predvsem iz tega razloga, ker to zahtevajo interesi našega naroda.

Gospodarska usmerjenost in učitelji občinski odborniki

K ustanovitvi »Kluba prijateljev vaše kulture«.

Prisiljal je žarek novega upanja: reorganizacija našega izvenšolskega dela. Priti so morali še le časi najhujše krize da smo uvideli nemoč onega nesistematičnega, povsem izoliranega in od posameznikov odvisnega »prosvetnega udejstvovanja«, ki je z gledališkimi predstavami, pevskimi veselecami, zabavami in drugimi podobnimi zadevami reševalo našo vas. Da bi prisluhnili onemu resničnemu življenju, ki valovi širom naših domov z vse-mi križi in težavami, to ni bilo v skladu s kulturnim programom in z začrtano potjo naše preteklosti in polpreteklosti! Razmeroma le

redke osebnosti našega stanu so se že takrat zakoreninile z vsem svojim bistvom v življenje naše slovenske vasi. Ne zanikam pomena prosvetnega dela, nasprotno priznavam velik pomen izobraževalnemu delu vseh onih naših pionirjev, ki so znali prijetno strniti s koristnim in so čutili potrebo, da se ljudstvu predvsem gospodarsko pomaga.

To naziranje stopa na plan danes odločnejše kot kdaj poprej, le to neizogibna posledica gospodarskih razmer, zaradi katerih se je kritično mišljenje tako izostrilo, da čuti danes potrebo po korekturi vse učiteljstvo.

O pravilnosti tega naziranja ne more biti danes več govora! Gospodarska usmerjenost je parola, ki je globoko vsidrana v resničnem življenju sodobnosti!

Dejanski položaj kaže v vsakem kraju uvidevemu učitelju, da je izobraževalno delo danes bob ob steno, če se ma je gospodarska podlaga, če se rušijo domovi in je resno ogrožen gmetni in moralni obstoj prebivalstva.

Izkustva potrjujejo neizpodbitno resnico, da se zanimanje in resnična potreba po prosveti vzbudila le na konkretni podlagi dviganja gospodarskega blagostanja. Ustvariti je treba najprej podlago in še le v rodovitni zemlji bo poglano seme, ki bo obrodilo težko pričakovano sad. Dobro gospodarsko stanje je bilo in bo vedno temeljna podlaga vsake solidne narodne kulture. Tega se moramo zavedati zlasti mi učitelji, če hočemo biti resnično tudi pomočniki našemu ljudstvu. »Ključ prijateljev vaše kulture« je ustanova v sekciji JUU, ki hoče sistematično proučevati našo vas in ji pomagati predvsem z gospodarskim podvigom. Naj bi ne bilo učitelja — gospodarskega delavca, ki bi šel molče preko te veljavne naše akcije!

Posebno dobrodošli bodo klubu poleg voditeljev (ic) kmetsko in gospodarsko nadaljevalnih šol zlasti še tovariši, ki delajo v občinskih odborih. Vsi oni so v primatu gospodarskega dela nad ostalim udejstvovanjem posebno prepričani, saj imajo dan za dnem priliko videti, kakšna bremena so naložena danes občinam. Z veliko skrbjo vro občinske uprave v bodočnost, saj kriza grozi že tudi nekdanjim najtrdnjejšim občinam, ker so izčrpani že vsi denarni viri, gmetne zahteve pa so vedno večje. Tudi socialno skrbstvo je problem, ki trka že danes na duri naših kmetijskih občin. Kakor vedno, bo seveda tudi tukaj učitelj — če ima količkaj zaupanja med ljudstvom — svetovalec in sodelavec, da usmeri ves gospodarski tok v prid domačemu ljudstvu. Občina kot krajevno občestvo se najlažje loti osrednjega gospodarskega problema v svojem okolišu. Uspešneje se bo to izvršilo s tem, da se išče rešitev v širšem krogu prebivalstva, kakor predvideva take akcije letošnji sklep banovinske skupščine JUU. Skratka: v konkretnih nalogah vaškega gospodarskega življenja se bo učitelj najlepše vsidral v svoje okolje. Stiki z domačini bodo tesnejši in kolektivni uspehi trajnejši. Učiteljem — obč. odbornikom bo delo olajšano, saj bodo v klubu nedvomno zbrani vsi, ki so idejno prežeti s solidarnostjo koncentričnega dela v prid naši slovenski vasi, ki se naj gospodarsko in prosvetno dvigne nad trpko sodobnost. E-c.

Za naše kmetško nadaljevalno šolstvo

IZJAVA

Zadnje čase se v javnosti ponavljajo trditve, ki osnovno kmetsko nadaljevalnega šolstva proglasajo za pogrešeno in podtikajo kmetsko kulturni vzgoji na nadaljevalnih šolah partikularistične tendence, nezdružljive z idejo enotne nacionalne Jugoslavije. Vse dosedanje delo na teh šolah omalovažujejo in žaljivo napadajo osebo referenta za to šolstvo.

Ti napadi izvirajo in nepoznavanja ali iz napačnega tolmačenja osnov tega šolstva ter iz osebnega nezaupanja. Tako neresna in zlohotna sumničenja ne morejo zmanjšati pomena tega šolstva in tudi ne oslabilo delovne sile učiteljstva.

Na vse te izpade ponovno poudarjamo načela, na katerih je zgrajeno kmetsko nadaljevalno šolstvo.

Kmetsko nadaljevalne šole imajo že od ustanovitve leta 1928, svoj jasno določen cilj in ravno začrtano pot s pravilnikom, z učenim načrtom in z odloki kraljevske banske uprave. Naš program je in ostane neizpremenjen: zaveden kmet, razumen gospodar, po-žrtvovalen državljan.

Ugotavljamo, da kmetsko nadaljevalne šole kot vzgojne ustanove poživljajo zdravo sodobno kmetsko kulturo, krepijo kmetsko samozavest in poglobljajo požrtvovalno ljubezen do naše domovine enotne Jugoslavije.

Krepitev duševnih sil v kmetu ni samo jez proti prekomernemu begu s kmetске zemlje, ampak je najkrepkejši jez proti materializiranju vse kmetske duševnosti in miselnosti. Brez živih, etičnih sil v kmetu, ki jih kmet najlažje doživlja v svojem ožjem življenjskem krogu, si ni mogoče misliti zdrave, globoke in trajne državljanske vzgoje.

Zato kmetsko nadaljevalna šola s krepitvijo ljubezni do kmetske grude, do domačega kraja, do kmetskih šeg in običajev ustvarja med kmetsko mladino nujno potrebno duhovno izhodišče in razpoloženje za izvrševanje dolžnosti do širšega občestva, do države. Kmetska kultura je duša jugoslovanske kulture, kmetsko kulturna vzgoja je osnova državljanske vzgoje.